

Leidraad voor Wetsanalyse op maat

Leidraad voor Wetsanalyse op maat

Inhoudsopgave

1. Algemeen.....	3
1.1 Wetsanalyse-activiteiten.....	3
1.2 Multidisciplinaire team	4
1.3 Doel Leidraad	4
1.4 Leeswijzer.....	4
2. Soorten activiteiten Wetsanalyse.....	5
2.1 Inleiding.....	5
2.2 Startactiviteiten.....	5
2.3 Hoofdactiviteiten	9
2.4 Deelactiviteiten	10
3. Tabel als hulpmiddel voor samenstellen activiteiten en disciplines Wetsanalyse. 14	
4. Tabel met bij Wetsanalyse-activiteiten behorende producten	17

1. Algemeen

Met Wetsanalyse kunnen we wet- en regelgeving en uitvoeringsbeleid (hierna: wetgeving) op een zodanige manier analyseren dat de resultaten bruikbaar zijn voor de inrichting van de uitvoeringspraktijk. Bijvoorbeeld voor het ontwikkelen van de informatietechnologie (IT) of het inrichten van de handmatige werkprocessen op kantoren. Wetsanalyse kan ook voor vele andere doeleinden worden ingezet, zoals voor uitvoeringstoetsen, het aanscherpen van wetgeving of behandelen van juridische casuïstiek.

De focus bij deze Leidraad ligt vooral op Wetsanalyse ten dienste van de uitvoeringspraktijk. Uitvoeringsbeleid speelt daarbij een belangrijke rol. Tot het uitvoeringsbeleid behoren niet alleen de (extern bekend gemaakte) beleidsregels in de zin van de Algemene wet bestuursrecht maar ook het beleid dat alleen intern binnen een overheidsorganisatie bekend is gemaakt.

Bij het opstellen van deze leidraad wordt verondersteld dat kennis is genomen van het boek *Wetsanalyse*, maar vooral ook van de *Handleiding Wetsanalyse in de praktijk*. De handleiding beschrijft de actuele aanpak van Wetsanalyse zoals deze zich heeft doorontwikkeld na het verschijnen van het boek *Wetsanalyse* (4 juni 2021). Deze doorontwikkeling ontvouwt zich van dag tot dag bij het toepassen van Wetsanalyse in verschillende projecten voor het invoeren van nieuwe wetgeving of vervangen van verouderde informatietechnologie (IT), maar ook bij andersoortige hulpvragen. Met name de activiteiten van de aanpak voor Wetsanalyse die na het verschijnen van het boek zijn doorontwikkeld, worden in de handleiding beschreven en geactualiseerd. De actualisatie in de handleiding heeft vooral betrekking op hoofdstuk 3 en een gedeelte van hoofdstuk 5 van het boek *Wetsanalyse*.

Wetsanalyse bestaat uit een aantal vaste activiteiten, dit wordt hierna in paragraaf 1.1 toegelicht.

1.1 Wetsanalyse-activiteiten

De hoofd- en deelactiviteiten van de Wetsanalyse kunnen volgordelijk plaatsvinden, in één of meerdere zich herhalende stappen (in iteraties) of in een afwijkende volgorde.

Volgordelijk houdt bijvoorbeeld in dat voor alle stukken wetgeving eerst activiteit 2 wordt gedaan, dan activiteit 3 en zo verder. In iteraties houdt bijvoorbeeld in dat per stukje wetgeving steeds de activiteiten 2, 3 en 4 herhalend worden gedaan; om daarna pas verder te gaan met activiteit 5 en 6. Een afwijkende volgorde kan zijn dat bijvoorbeeld eerst activiteit 3 voor een stukje wetgeving wordt gedaan en daarna pas activiteit 2.

De keuze is afhankelijk van de gewenste omvang en diepgang van de analyse, die weer afhankelijk is van wat met de Wetsanalyse beoogd wordt. Niet altijd hoeven alle activiteiten van de Wetsanalyse plaats te vinden. Voor een analyse van een stukje wetgeving voor het beantwoorden van betekenis gerelateerde vragen (bijvoorbeeld: wat wordt verstaan onder een motorrijtuig) zijn minder Wetsanalyse-activiteiten nodig dan voor het opstellen of vertalen van wetgeving voor een specifiek uitvoeringsproces (bijvoorbeeld het toepassen door de Belastingdienst van de kleineondernemersregeling voor de omzetbelasting). Ook voor het alsnog relateren van bestaande IT aan wetgeving, indien dat in het verleden bij de ontwikkeling van de betreffende IT-voorziening achterwege is gebleven, zullen niet alle activiteiten van de Wetsanalyse nodig zijn.

Elke activiteit binnen de Wetsanalyse vormt in feite een stukje gereedschap waarmee specifiek gewenste analyseresultaten behaald kunnen worden. Zoals gezegd, zijn niet altijd alle activiteiten (gereedschappen) nodig, dit hangt onder meer af van de aanleiding, de context en het doel van de Wetsanalyse.

Voorafgaande aan de hoofd- en deelactiviteiten van de Wetsanalyse, zijn er ook nog zogenoemde startactiviteiten. Deze startactiviteiten bieden ondersteuning voor het opstarten en inrichten van de Wetsanalyse.

1.2 Multidisciplinaire team

De aanleiding, de context en het doel van de Wetsanalyse hebben ook invloed op de benodigde samenstelling van het multidisciplinaire team voor een Wetsanalyse. Bij een Wetsanalyse naar aanleiding van betekenis gerelateerde vragen over wetgeving zijn vooral verschillende soorten juristen nodig, zoals een wetgevingsjurist, een vaktechnisch jurist en een uitvoeringsjurist (zie voor de taken en verantwoordelijkheden de tabel met disciplines in paragraaf 2.2 Ad d. samenstellen van het multidisciplinaire team). Terwijl bij een analyse van wetgeving voor het ontwerpen van een nieuw uitvoeringsproces, naast de juristen ook nog deelname van procesdeskundigen, zoals van een business architect, een specialist procesmodelleren en een specialist feitmodelleren nodig zijn. Bij het ontwikkelen van IT via de ALEF-straat (op Nederlandse taal gebaseerde software-ontwikkelstraat van de Belastingdienst) zijn juist weer extra regalanalisten nodig.

1.3 Doel Leidraad

Deze Leidraad beoogt handvaten te bieden voor het toepassen van *Wetsanalyse op maat*. Hij biedt ondersteuning bij het kiezen van de juiste set activiteiten (gereedschappen) en de meest geschikte samenstelling van het multidisciplinaire team. Deze maatwerkbenadering maakt het mogelijk om de benodigde investering in Wetsanalyse-activiteiten en inzet van mensen voor het multidisciplinaire team zo precies mogelijk af te stemmen op het doel en gebruik van de Wetsanalyse-resultaten. Daarbij wordt vooral ook gekeken naar het type project waarbinnen de Wetsanalyse toegepast wordt (projecttypologie).

1.4 Leeswijzer

- Hoofdstuk 2: korte beschrijving van de startactiviteiten, hoofdactiviteiten en deelactiviteiten van Wetsanalyse.
- Hoofdstuk 3: tabel die inzicht geeft welke activiteiten en samenstelling van het multidisciplinaire team minimaal nodig zijn afhankelijk van het doel van de Wetsanalyse (projecttypologie). Samen met de informatie uit de voorgaande paragrafen vormt deze tabel een wegwijzer voor het starten van Wetsanalyse-initiatieven (zoals een project of pilot).
- Hoofdstuk 4: tabel die inzicht geeft in de bij de Wetsanalyse-activiteiten behorende producten en de ondersteunende tooling.

2. Soorten activiteiten Wetsanalyse

2.1 Inleiding

De Wetsanalyse-aanpak bestaat uit vier startactiviteiten en zes hoofdactiviteiten. De zes hoofdactiviteiten zijn onderverdeeld in verschillende deelactiviteiten.

De startactiviteiten werden tot op heden niet expliciet benoemd in de Wetsanalyse. Vanaf nu doen we dat wel, omdat voor elk Wetsanalyse-traject deze startactiviteiten ondersteunend kunnen zijn bij het opstarten en inrichten van de analyse-activiteiten en het multidisciplinaire team.

2.2 Startactiviteiten

De startactiviteiten zijn:

- a. Beschrijven van de aanleiding, context en doel(en) van de Wetsanalyse
- b. Benoemen van de projecttypologie (wat voor een soort Wetsanalyse-project is het)
- c. Samenstellen van de hoofd- en deelactiviteiten
- d. Samenstellen van het multidisciplinaire team

Ad a. Beschrijven van de aanleiding, context en doel(en) van de Wetsanalyse

Voor het bepalen van de in te zetten hoofd- en deelactiviteiten en disciplines voor Wetsanalyse, is van belang om de concrete aanleiding, de context en het doel van een Wetsanalyse helder te hebben.

Aanleiding

Een concrete aanleiding kan bijvoorbeeld zijn, het doen van Wetsanalyse ter ondersteuning van de wetgever voor het opstellen van (een stukje) nieuwe wetgeving. Of het inzetten van Wetsanalyse als ondersteuning bij het vervangen van verouderde IT door webservices. Ook het inzetten van Wetsanalyse voor het implementeren van nieuwe of gewijzigde wetgeving in een reeds bestaand uitvoeringsproces kan een aanleiding zijn.

Bij het beschrijven van de concrete aanleiding voor Wetsanalyse kan het hanteren van een lijst met vaste aanleidingen ondersteuning bieden. Deze lijst kan worden aangevuld met nieuwe aanleidingen indien deze zich voordoen. Het hanteren van een lijst (die uiteraard steeds aangevuld kan worden waar nodig) ondersteunt niet alleen het formuleren van de aanleiding, maar ook de keuze voor de bij de aanleiding passende Wetsanalyse-activiteiten en de samenstelling van het multidisciplinaire team.

Een lijst met vaste aanleidingen zou kunnen zijn:

- Nieuwe wetgeving die leidt tot nieuwe handmatige en/of geautomatiseerde uitvoeringsprocessen
- Nieuwe wetgeving die leidt tot aanpassing van bestaande handmatige en/of geautomatiseerde uitvoeringsprocessen
- Gewijzigde wetgeving die leidt tot aanpassing van bestaande handmatige en/of geautomatiseerde uitvoeringsprocessen
- Vernieuwen van bestaande IT voor berekeningen/beslissingen via webservices zonder aanpassing van in- en uitvoer ('as is over')
- Vernieuwen van bestaande IT voor berekeningen/beslissingen via webservices met mogelijkheid tot aanpassing van in- en uitvoer (volledig gebaseerd op wetgeving)
- Digitaliseren van bestaande handmatige uitvoeringsprocessen
- Faciliteren van het opstellen van wetgeving

- Nieuwe of gewijzigde wetgeving die leidt tot gegevensmodellen en IT voor gegevensuitwisseling met derden, of het vervangen van bestaande gegevensmodellen en IT voor gegevensuitwisseling
- Relateren van bestaande handmatige en/of geautomatiseerde uitvoeringsprocessen, de beslis- en rekenregels en gegevens aan wetgeving.

Context

Het beschrijven van de context van de Wetsanalyse geeft meer duidelijkheid over de plaats van de aanleiding van de Wetsanalyse in het grotere geheel. Verder kan een context de aanleiding nader onderbouwen en daarmee verifieerbaar maken.

We geven een voorbeeld:

- De aanleiding voor Wetsanalyse is: Vernieuwen van bestaande IT voor berekeningen/beslissingen via webservices zonder aanpassing van in- en uitvoer ('as is over').
- De context is: De belanghebbende, waaronder burgers en bedrijven, kunnen uit blijven gaan van de uitkomsten van de bestaande IT. Er worden geen nieuwe gegevens ontsloten of gewijzigde uitkomsten van berekeningen en beslissingen doorgegeven aan de uitvoeringsprocessen.
- De achterliggende situatie is: Het vernieuwen van het aangifteproces voor de loonheffingen, waar het niet wenselijk is dat de vernieuwde IT in de vorm van webservices tot andere uitkomsten leidt dan in de bestaande situatie. Dit is niet wenselijk, omdat dan mogelijk de aansluiting verbroken wordt met de bestaande aangiftesoftware van externe softwareleveranciers en ongewenste verschillen in uitkomsten gaan ontstaan die niet of lastig uitlegbaar zijn.

Als deze aanleiding met context van toepassing is, zal doorgaans het opstellen van een puur op de wet gebaseerd gegevensmodel of regelmodel niet aan de orde zijn (hoofdactiviteit 6). Deze op de wet gebaseerde modellen kunnen namelijk leiden tot verschillen ten opzichte van de bestaande IT en dat is niet gewenst, zo volgt uit de aanleiding en context.

Het expliciet benoemen van de aanleiding met context kan dus helpen bij het maken van keuzes bij de inzet van hoofd- en of deelactiviteiten van de Wetsanalyse.

Gelet op de aard van een context, zoals ook in vorenstaande voorbeeld waarneembaar is, zal een context beschreven worden door vrij in te vullen tekst. Voor de context zal dus, in tegenstelling tot de aanleiding, het hanteren van een limitatieve lijst geen ondersteuning bieden.

Doel

Vervolgens is van belang om het doel van de inzet van Wetsanalyse heel scherp te hebben. Wat moet de Wetsanalyse in de kern opleveren of ondersteunen? Bijvoorbeeld bij de aanleiding *Vernieuwen van bestaande IT voor berekeningen/beslissingen via webservices zonder aanpassing van in- en uitvoer ('as is over')* kan het doel van de Wetsanalyse zijn: het borgen dat alle keuzes en interpretaties die verborgen zaten in de verouderde IT en niet in uitvoeringsbeleid waren vastgelegd, alsnog in uitvoeringsbeleid worden vastgelegd en beheerd. Of meer algemeen gesteld: ervoor zorgen dat alle IT-regels aantoonbaar terug te voeren zijn op wet- en regelgeving en/of beleidsregels (de primaire juridische bronnen), zodat de rechtmatigheid van het stukje nieuwe IT geborgd is.

Een lijst met vaste doelen zou kunnen zijn:

- Wetsanalyseresultaten moeten bruikbaar zijn voor ontwikkeling van webservices (ALEF).
- Wetsanalyseresultaten moeten bruikbaar zijn voor IT-specificaties anders dan webservices.
- Wetsanalyseresultaten moeten leiden tot ondersteuning van de specificatie van werkinstructies, procesmodellen en software voor geheel nieuwe uitvoeringsprocessen.
- Wetsanalyseresultaten moeten leiden tot ondersteuning van de aanpassing van werkinstructies, procesmodellen en software voor de te wijzigen geautomatiseerde

uitvoeringsprocessen.

- Wetsanalyseresultaten moeten leiden tot ondersteuning van de aanpassing van werkinstructies, procesmodellen en software voor de te wijzigen handmatige processen.
- Wetsanalyseresultaten moeten leiden tot initieel opstellen of aanpassen van wetgeving.
- Wetsanalyseresultaten moeten leiden tot ondersteuning van de specificatie van werkinstructies, procesmodellen en software voor te digitaliseren (bestaande) uitvoeringsprocessen.
- Wetsanalyseresultaten moeten traceerbaar gekoppeld worden aan de specificaties van werkinstructies, procesmodellen, webservices en software van de bestaande uitvoeringsprocessen.

Ad b. Benoemen van de projecttypologie (wat voor een soort Wetsanalyse-project is het)

Als Wetsanalyse wordt toegepast in het kader van projecten, kan ook nog onderscheid worden gemaakt tussen de soorten projecten, in dit kader projecttypologie genoemd. Dit biedt aanvullende ondersteuning bij de keuze tussen de in te zetten hoofd- en deelactiviteiten, het samenstellen van het multidisciplinaire team en de inzet van tooling. Hier volstaan we met het noemen van de verschillende projecttypologieën. Een en ander is uitgewerkt in de tabel bij hoofdstuk 3 van deze Leidraad.

Een lijst van vaste projecttypologieën zou kunnen zijn:

- Rechtmatigheid bestaande IT-service borgen.
- Rechtmatigheid gerefactorde (vernieuwde) IT-service borgen.
- Volledige vernieuwing IT-service / proces realiseren.
- Kwaliteit wet en regelgeving en uitvoeringspraktijk borgen.
- Wijziging regelgeving en impact op uitvoeringspraktijk bepalen.
- Specificaties maken voor nieuwe IT service / proces voor uitvoeringspraktijk.
- Wetsanalyse over wetsdomeinen heen voor harmonisatie / uitlegbaarheid (interdepartementaal).

Ad c. Samenstellen van de hoofd- en deelactiviteiten

Op basis van startactiviteit a (aanleiding, context, doel) en startactiviteit b (projecttypologie) kan vervolgens een keuze gemaakt worden welke hoofd- en deelactiviteiten van de Wetsanalyse minimaal ingezet moeten worden. Indien in een bepaalde situatie meer activiteiten wenselijk zijn dan de geadviseerde minimale set, is het handig om dit toe te lichten en te onderbouwen. In het voorbeeld bij startactiviteit a met als aanleiding *Vernieuwen van bestaande IT voor berekeningen/beslissingen via webservices zonder aanpassing van in- en uitvoer ('as is over')* is de minimale inzet hoofdactiviteit 5, het signaleren van verborgen beleid in combinatie met het leggen van de relatie tussen de gegevens, regels en processtappen en de primaire juridische bronnen op grond van hoofdactiviteit 2. Eventueel aangevuld met hoofdactiviteit 3, deelactiviteit a. Als het wenselijk wordt gevonden om bijvoorbeeld ook hoofdactiviteit 6 te doen (een kennismodel opstellen), is het raadzaam om dit toe te lichten. Zo wordt steeds onderbouwd waarom een extra investering in tijd en geld, nodig is.

Zie verder de paragrafen 2.3 en 2.4 voor een korte beschrijving van de Wetsanalyse-activiteiten.

Ad d. Samenstellen van het multidisciplinaire team

Afgestemd op startactiviteit a (aanleiding, context, doel), startactiviteit b (projecttypologie) en startactiviteit c (de gekozen activiteiten) kan vervolgens bepaald worden welke disciplines nodig zijn in het multidisciplinaire team dat de Wetsanalyse gaat doen. In het algemeen onderscheiden we de volgende disciplines met hun specifieke taak en verantwoordelijkheid:

Discipline	Specifieke taak / verantwoordelijkheid / kennis van
Wetgevingsjurist	Uitvoeringsgerichte wetgeving (uitvoerbaar, handhaafbaar) Rechtvaardige wetgeving (geen ongewenste effecten). Kennis van doel, strekking en uitleg van wetgeving.
Uitvoeringsbeleidsjurist	Interpretaties en nadere invullingen van wetgeving in beleidsregels vastleggen. Kennis van doel, trekking en uitleg van beleidsregels.
Vaktechnisch jurist	Vaststellen juiste uitleg en interpretatie van wetgeving op basis van interpretatiebronnen. Kennis van interpretatiebronnen zoals wetsgeschiedenis, jurisprudentie en vakliteratuur.
Uitvoeringspraktijk jurist	Zorgen dat uitvoeringspraktijk wetgevingsgericht werkt (alle beslissingen in IT en op kantoor zijn rechtstreeks gebaseerd op primaire juridische bronnen). Signaleren ongewenste effecten wetgeving. Kennis van hoe bepaalde wetgeving in de uitvoeringspraktijk wordt toegepast.
Gegevensspecialist	Zorgen dat Wetsanalyseresultaten aansluiten op, dan wel verbinding kan worden gelegd met de bestaande gegevensmodellen (zoals CGM, BMG of andere implementatieafhankelijke modellen) en met de daarop gebaseerde gegevens in databases. Kennis van de bestaande gegevensmodellen en databases.
Processpecialist	Zorgen dat de Wetsanalyseresultaten aansluiten op, dan wel verbinding kan worden gelegd met bestaande processen. Kennis van bestaande processen.
Businessarchitect	Zorgen dat de Wetsanalyseresultaten bruikbaar zijn voor aanpassing of uitbreiding van de domeinarchitectuur. Deze dient weer als basis voor procesaanpassingen. Kennis van bestaande domeinarchitectuur.
IT-architect	Zorgen dat de Wetsanalyse resultaten bruikbaar zijn voor aanpassing of uitbreiding van de applicatiearchitectuur. Deze dient als basis voor de applicatieaanpassingen. Kennis van bestaande applicatiearchitectuur.
Dienstverleningsdeskundige	Zorgen dat de Wetsanalyseresultaten aansluiten bij, dan wel verbinding kan worden gelegd met dienstverleningsproducten. Kennis van dienstverlening producten zoals aanvraagformulieren, websiteteksten en brochures.
Regelanalist	Zorgen dat de Wetsanalyseresultaten bij voorkeur zoveel mogelijk één op één in op Nederlandse taal gebaseerde (RegelSpraak) specificatieomgevingen gebruikt kunnen worden (zoals ALEF). Dit vanuit het regelmodel als onderdeel van het kennismodel (activiteit 6 Wetsanalyse). Kennis van RegelSpraak (modelleerpatronen en taalconventies), objectmodellen en regels specificeren voor IT.
Specialist feitmodelleren	Zorgen dat de Wetsanalyseresultaten voldoen aan de logica principes en vastgelegd worden in een gestructureerd feitmodel. Feitmodel als onderdeel van het kennismodel (activiteit 6 Wetsanalyse). Kennis van feit gebaseerd modelleren (fact-based modelling (FBM)).

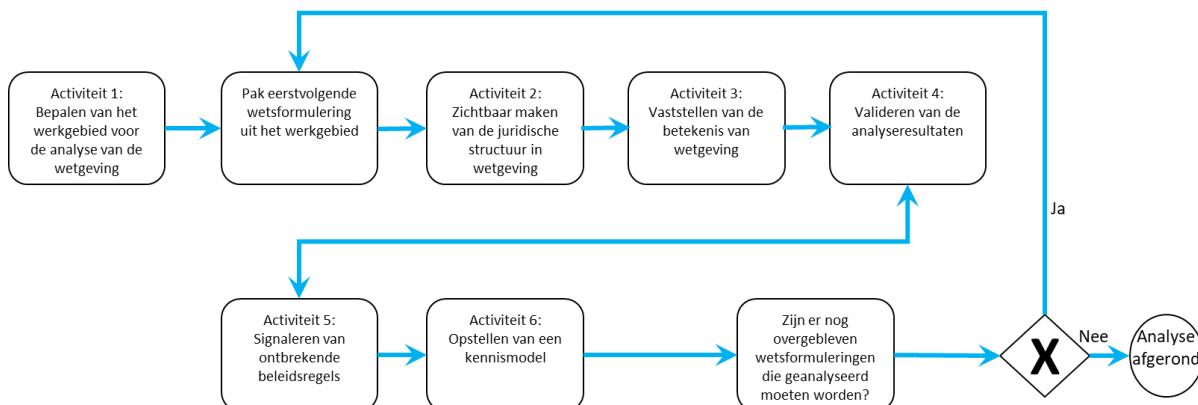
Discipline	Specifieke taak / verantwoordelijkheid / kennis van
Specialist procesmodelleren	Zorgen dat de Wetsanalyseresultaten vertaald worden naar een procesmodel. Procesmodel als onderdeel van het kennismodel (activiteit 6 Wetsanalyse). Kennis van modelleren van processen (Business Process Model Notation (BPMN)).
Coördinator Wetsanalyse	Zorgen dat de Wetsanalyse binnen het multidisciplinaire team gecoördineerd en planmatig plaatsvindt. Kennis van Wetsanalyse, juridische kennis en kennis van de organisatie.
Opdrachtgever Wetsanalyse	Dit is doorgaans de vertegenwoordiger van het organisatieonderdeel dat direct belanghebbende en gebruiker is van de Wetsanalyseresultaten. Dit is afhankelijk van aanleiding, context en doel van de Wetsanalyse. Soms dus de wetgever en soms een organisatieonderdeel van de uitvoeringspraktijk of bij een proef/pilot diegene die daarom gevraagd heeft. Deze discipline wordt vaak als eerste ingevuld, nog voordat de startactiviteiten plaatvinden.
Opdrachtnemer Wetsanalyse	Ook deze is afhankelijk van aanleiding, context en doel van de Wetsanalyse. Bij het vervangen van verouderde IT is dit doorgaans de IV-organisatie.

2.3 Hoofdactiviteiten

De hoofdactiviteiten zijn:

1. Bepalen van het werkgebied voor de analyse van de wetgeving
2. Zichtbaar maken van de juridische structuur in wetgeving
3. Vaststellen van de betekenis van wetgeving
4. Valideren van de analyseresultaten
5. Signaleren van ontbrekende beleidsregels
6. Opstellen van een kennismodel

Activiteit 1 vindt doorgaans als eerste plaats, de overige activiteiten meestal in de genoemde volgorde, in één of meerder iteraties of nagenoeg tegelijkertijd. En soms vindt een iteratie tussen de hoofdactiviteiten 2 t/m 6 voor één geclassificeerde wetsformulering plaats en dan weer voor de volgende. Maar soms ook voor meerdere geclassificeerde wetsformuleringen tegelijk. Bij het duiden van kernformuleringen in wetgeving is het vaak handig om de iteraties voor meerdere wetsformuleringen tegelijk te doen. Dus activiteit 2 voor die kernformuleringen, dan activiteit 3 en zo verder. Terwijl soms voor één wetsformulering meteen activiteit 2 t/m 6 wordt gedaan als deze wetsformulering cruciaal is in een op te stellen kennismodel (hoofdactiviteit 6) waar nadien andere begrippen aan gerelateerd gaan worden.

Per hoofdactiviteit is een aantal deelactiviteiten te onderscheiden.

2.4 Deelactiviteiten

Ad 1. Bepalen van het werkgebied voor de analyse van de wetgeving

- a. Formuleren van de hoofdvraag/hoofdtak waarop Wetsanalyse antwoord moet geven
- b. Beschrijven van minimaal één gangbaar praktijkvoorbeeld voor die hoofdvraag/hoofdtak
- c. Opstellen van één of meer juridische scenario's naar aanleiding van de praktijkvoorbeelden
- d. Formuleren van deelvragen
- e. Verbinden van de deelvragen met de gebeurtenissen uit één of meer juridische scenario's
- f. Verzamelen van de relevante wet- en regelgeving en beleidsregels (primaire juridische bronnen)
- g. Verbinden van de deelvragen en gebeurtenissen met de verzamelde primaire juridische bronnen

De deelactiviteiten b en c enerzijds en deelactiviteit d anderzijds wisselen nog wel eens van volgorde in de praktijk. Als de aanleiding voor de Wetsanalyse (mede) betrekking heeft op nieuwe of te wijzigen uitvoeringsprocessen, is het vaak handig om eerst één of meerdere gangbare praktijkvoorbeelden van de meest voorkomende uitvoeringsprocessen die geraakt worden, te beschrijven en die vervolgens te visualiseren in één of meer juridische scenario's. Daarna volgen de deelvragen die aspecten eruit kunnen lichten of aan kunnen vullen. Als echter vrij helder is bij aanvang van de Wetsanalyse welke deelvragen beantwoord dienen te worden, bijvoorbeeld omdat uitvoeringstoetsen hebben plaatsgevonden op nieuwe of gewijzigde wetgeving, dan zien we in de praktijk vaak dat eerst die deelvragen worden opgesteld en uitgewerkt. En daarna volgen pas één of meerdere praktijkvoorbeelden en de juridische scenario's.

De Wetsanalyse aanpak kenmerkt zich door flexibiliteit in de volgorde en iteraties. Afhankelijk van wat het beste werkt, kunnen dus de deelactiviteiten in rangorde wisselen of achterwege blijven. Zie de tabel in hoofdstuk 3 voor ondersteuning in de keuzes hiervoor.

Doel van deelvragen

Meer in het algemeen geldt dat deelvragen primair bedoeld zijn om de hoofdvraag/hoofdtak nader te concretiseren en te kunnen toetsen of alles aan bod komt waar de opdrachtgever een antwoord op wil hebben met behulp van de Wetsanalyse. Deelvragen helpen ook om de analysewerkzaamheden te kunnen verdelen en iteratief te werken.

Doel van praktijkvoorbeelden en juridische scenario's

De praktijkvoorbeelden en daarop te baseren juridische scenario's zorgen voor focus op wat voor de uitvoeringspraktijk nodig is. Daarmee kunnen praktijksituaties voor- of nagespeeld worden (een simulatie van de werkelijkheid). Dat is essentieel voor de beoordeling van de juistheid en volledigheid van de analyseresultaten, en of wetgeving onverhoopt geen ongewenste effecten heeft (een rechtvaardigheidstoets). Ook geeft het focus voor de analyse.

Geadviseerd wordt om minimaal één praktijkvoorbeeld te beschrijven dat het meest gangbaar is en een daarop gebaseerd juridisch scenario met alle relevante gebeurtenissen op te stellen dat we ook wel noemen het 'happy scenario'. Op dit meest gangbare praktijkvoorbeeld en bijbehorend juridisch scenario kan vervolgens gevarieerd worden met één of meer volgende praktijkvoorbeelden met bijbehorende juridische scenario's. Daarbij geldt als uitgangspunt: van meest voorkomende naar minder voorkomende praktijksituaties gaan.

Het voordeel van meerdere praktijkvoorbeelden en juridische scenario's is, dat steeds scherper gemaakt kan worden of wetgeving voldoende van betekenis is voorzien en op de juiste wijze. Onvoorziene situaties worden in beeld gebracht. Vooral bij wetgeving die relatief veel gevolgen heeft voor de uitvoeringsprocessen c.q. bestaande uitvoeringspraktijk verdient het aanbeveling om meerdere praktijkvoorbeelden en juridische scenario's op te stellen.

De deelvragen, waaraan de gebeurtenissen uit de juridische scenario's verbonden zijn, worden gebruikt om de relevante primaire juridische bronnen te bepalen.

Wat zijn primaire juridische bronnen

De formulering 'primaire juridische bron' beoogt tot uitdrukking te brengen dat het hier gaat om juridische bronnen die als een rechtstreekse rechtmatige bron kunnen dienen voor de uitvoeringspraktijk. Bij de Wetsanalyse worden bijvoorbeeld de parlementaire geschiedenis van wetgeving of de jurisprudentie niet als een primaire juridische bron beschouwd (wel als juridische interpretatiebronnen). Pas als de relevante passages hieruit of een nadere uitleg ervan in uitvoeringsbeleid of in de wet- en regelgeving zelf worden opgenomen, vormen deze alsnog de primaire juridische bronnen voor de Wetsanalyse. Voor een nadere toelichting op dit uitgangspunt voor Wetsanalyse verwijzen we naar paragraaf 3.7 van de *Handleiding Wetsanalyse in de praktijk*.

Meer uitleg en toelichting

Voor meer uitleg en toelichting op de deelactiviteiten verwijzen wij ook naar de *Handleiding Wetsanalyse in de praktijk*. Hierin is hoofdstuk 3 van het boek met daarin een uitleg en toelichting van de Wetsanalyse-activiteiten, aangepast naar de actuele situatie per februari 2023.

Omslagpunt van hoofdactiviteit 1 naar hoofdactiviteit 2

Een essentieel omslagpunt in de Wetsanalyse vormt de overgang van hoofdactiviteit 1 naar 2. Bij hoofdactiviteit 2 start de feitelijke analyse van de relevante wetsformuleringen in één of meerdere iteraties.

Met welke wetsformulering kan dan het beste gestart worden? De in hoofdactiviteit 1 opgestelde juridische scenario's met daarin een weergave van alle juridisch relevante gebeurtenissen, helpen deze vraag te beantwoorden.

Doorgaans is handig om als vertrekpunt te nemen het in activiteit 1 opgestelde, meest gangbare 'happy scenario', dat wil zeggen het juridische scenario van de meest gangbare praktijksituatie. Binnen dat 'happy scenario' starten we dan met de eerste gebeurtenis.

Daarnaast kijken we meteen ook naar de relevante wetsformuleringen die op het gehele scenario betrekking hebben en de basis vormen voor het in hoofdactiviteit 3 op te bouwen begrippenkader. Anders gezegd, dit zijn de wetsformuleringen die, als zij van nadere betekenis zijn voorzien in de hoofdactiviteiten 3 en 4, de basis of sokkel vormen voor het gegevensmodel. Dat zijn wetsformuleringen zoals de belanghebbende, de belastingplichtige, de erkende referent, de aanvraag, de aangifte, de ondernemer etc.

Vervolgens starten we de analyse op de primaire juridische bronnen en deelvragen die bij de betreffende gebeurtenis uit het juridische scenario en de basis-wetsformuleringen horen.

Ad 2. Zichtbaar maken van de juridische structuur in wetgeving

- Afbakenen van wetsformuleringen die bij elkaar horen, door middel van een markering.
- Gemarkeerde wetsformuleringen voorzien van een klasse uit het juridische analyseschema. Deze markeringen kunnen deels op dezelfde wetsformuleringen betrekking hebben; raadpleeg voor meer informatie hierover de *Handleiding Wetsanalyse in de praktijk*.
- Opstellen van een diagram dat de juridische structuur van gemarkeerde wetsformuleringen in onderlinge samenhang grafisch weergeeft voor een centrale klasse.

Een centrale klasse is een klasse uit het juridische analyseschema die zelf ook weer meerdere klassen omvat. Een centrale klasse is bijvoorbeeld een rechtsbetrekking. Een rechtsbetrekking bestaat weer uit meerdere klassen zoals rechtssubjecten, een rechtsobject en voorwaarden. Andere centrale klassen zijn rechtsfeit en afleidingsregel. De centrale klassen rechtsbetrekking en rechtsfeit zijn doorgaans te vinden in de bij hoofdactiviteit 1 opgestelde juridische scenario's. Alle centrale klassen zijn doorgaans te vinden in de bijbehorende primaire juridische bronnen waarin de relevante wetsformuleringen gemarkeerd worden en van de juiste klasse worden voorzien.

Voor meer uitleg en toelichting op deze deelactiviteiten verwijzen wij ook hier naar de *Handleiding Wetsanalyse in de praktijk*.

Iteraties vanaf hoofdactiviteit 2 tot en met 6

Na het opstellen van een diagram met de uitwerking van een centrale klasse naar aanleiding van een gebeurtenis uit het 'happy scenario' volgt weer een essentieel moment in de Wetsanalyse:

Voor elke geclassificeerde wetsformulering uit het diagram worden de volgende hoofdactiviteiten uitgevoerd:

- in activiteit 3 wordt de wetsformulering van betekenis voorzien met behulp van een begrip en ook (indien aan de orde) met een of meer afleidingsregels die dat begrip afleiden; verder worden voorbeelden opgesteld en relaties en eigenschappen vastgelegd.
- in activiteit 4 vindt validatie plaats van de resultaten uit activiteit 3
- in activiteit 5 worden eventuele interpretaties en nadere invullingen geduid (uitvoeringsbeleid)
- in activiteit 6 wordt het begrip en, indien van toepassing, de bijbehorende afleidingsregel(s) als onderdeel van het kennismodel opgenomen

Deze activiteiten vinden plaats in iteraties en vaak ook nagenoeg tegelijkertijd ('in één adem door').

Als alle geclassificeerde wetsformuleringen van het diagram aldus gedaan zijn, wordt de volgende gebeurtenis uit het 'happy scenario' bij de kop gepakt en begint dit analysespel opnieuw. Totdat alle gebeurtenissen uit het 'happy scenario' en uit de andere juridische scenario's, allemaal geanalyseerd zijn.

Op deze manier kan gestructureerd en overzichtelijk de analyse gedaan worden, waarbij alleen die wetsformuleringen meedoen die deel uit maken van een diagram van een centrale klasse of daarmee samenhangen.

En wordt voorkomen dat in het 'wilde weg' allerlei wetsformuleringen door elkaar heen opgepakt worden. Het ondersteunt ook bij het markeren van de juiste combinatie van woorden in wetsformuleringen en voorkomt dat losse woorden gemarkeerd worden terwijl deze niet een relatie hebben met een centrale klasse, of de centrale klasse zelf vormen.

Ad 3. Vaststellen van de betekenis van wetgeving

- a. Maken van begrippen door de geclassificeerde wetsformuleringen te voorzien van een begripsnaam met:
 - een bijbehorende begripsdefinitie
 - per begrip een setje met voorbeelden in de vorm van een stelling (waar/niet waar) die de betekenis van een geclassificeerde wetsformulering zoals deze tot uitdrukking komt in de begripsnaam met definitie, illustreert en toetst
 - de specifieke kenmerken en de relaties met andere begrippen.

Met al deze informatie kunnen we de betekenis van de geclassificeerde wetsformulering scherp duiden en vastleggen. Op die manier kunnen de begrippen als goede basis dienen voor een gegevensmodel, regelmodel of procesmodel voor de uitvoeringspraktijk of voor het aanscherpen van de formuleringen in de (concept) wetgeving.

- b. Maken van afleidingsregels die de in de relevante wetgeving opgenomen regels zoals berekeningen en beslissingen, maar ook bijvoorbeeld specialisaties en voorwaarden, scherp duiden en vastleggen. De begrippen vormen de bouwstenen van de afleidingsregels in combinatie met vaste, naar software om te zetten, taalpatronen. Op die manier kunnen de afleidingsregels als basis dienen voor een regelmodel als opmaat naar IT oplossingen (webservices of andersoortige software omgevingen) of voor het aanscherpen van de formuleringen in de (concept)wetgeving.
- c. Uitbreiden en aanvullen van de in activiteit 1 opgestelde juridische scenario's aan de hand van de analyseresultaten.
- d. Het relateren van de begrippen en regels aan de primaire juridische bronnen. Dit gebeurt bijvoorbeeld door in een document zoals Excel, alle analyseresultaten en de primaire juridische bronnen op te nemen en aan elkaar te relateren. Idealiter gebeurt dit in specifieke tooling zoals iKnow Cognitatie die de Belastingdienst gebruikt voor diverse Wetsanalyse-activiteiten.

Ad 4. Valideren van de analyseresultaten

De analyseresultaten uit hoofdactiviteit 3 (de begrippen met bijbehorende informatie en de afleidingsregels) valideren we met behulp van de in activiteit 3 bijgewerkte juridische scenario's en met zogenoemde voorbeeldreeksen.

- a. Met de bijgewerkte juridische scenario's kunnen we toetsen of de in activiteit 3 opgestelde afleidingsregels per relevante gebeurtenis (rechtsfeit) de juridisch juiste rechtsgevolgen vaststellen en de nieuwe toestand correct weergeven. Ook processtappen kunnen op juistheid en volledigheid worden getoetst.
- b. Voorbeeldreeksen zijn overzichten waarin bijvoorbeeld alle voorkomende invoerbegrippen en uitvoerbegrippen van een afleidingsregel van een waarde worden voorzien (getal, datum of bijvoorbeeld waar/niet waar) om te toetsen of de uitkomst juridisch correct en volledig is. Zo wordt beoordeeld of een afleidingsregel de juridisch juiste beslissing of berekening geeft. Dit is essentieel omdat later, als een afleidingsregel in de IT is opgenomen, veelal alleen nog getoetst wordt of een afleidingsregel een uitkomst geeft die overeenkomt met de voorspelling van een testgeval. De fiscale toets vindt daarbij minder uitgebreid plaats dan hier in activiteit 4.
Toetsen met behulp van voorbeeldreeksen is een andere manier van valideren dan het gebruik van voorbeelden in de vorm van stellingen bij hoofdactiviteit 3. Voorbeelden in de vorm van stellingen bij een begrip toetsen namelijk specifiek of een begripsnaam en bijbehorende definitie de juiste betekenis verwoordt.

Ad 5. Signaleren van ontbrekende beleidsregels

Bij het vaststellen van de betekenis van wetsformuleringen in activiteit 3 worden veelal juridische interpretatiebronnen (zoals wetsgeschiedenis, jurisprudentie, vakliteratuur) of uitvoeringspraktijkbronnen (zoals website-informatie, kennis in hoofden, werkinstructies en procesdocumentatie) geraadpleegd. De op basis daarvan gedane interpretaties of nadere invullingen van wetgeving worden idealiter in beleidsregels vastgelegd. Hoofdactiviteit 5 verzorgt hiervoor het voorbereidende werk, door het (laten) vastleggen van alle interpretaties en nadere invullingen (bijvoorbeeld in een Word-document) ter oplevering aan de beleidsverantwoordelijken.

Met vastlegging in beleidsregels (of indien nodig, aanpassing van wet- en/of regelgeving) wordt de rechtmatigheid geborgd van elk Wetsanalyseresultaat en daarmee van het gebruik ervan voor de uitvoeringspraktijk (zoals in IT). Deze rechtmatigheid is geborgd doordat elk begrip en elke afleidingsregel rechtstreeks te baseren is op wet- en regelgeving en beleidsregels (en niet slechts op een memo, mail of stukje vastlegging in een procesontwerp of softwarecode).

Ad 6. Opstellen van een kennismodel

De begrippen, scenario's en afleidingsregels met bijbehorende informatie worden verwerkt in een kennismodel, dat bestaat uit bijvoorbeeld:

- een gegevensmodel
- een regelmodel
- een procesmodel
- een platte lijst van alle begrippen met bijbehorende informatie
- een verzameling (uitgewerkte) juridische scenario's
- een verzameling (goedgekeurde) validatiegevallen

3. Tabel als hulpmiddel voor samenstellen activiteiten en disciplines Wetsanalyse

De navolgende tabel beoogt inzicht te geven over welke activiteiten en disciplines in het multidisciplinaire team minimaal nodig zijn afhankelijk van de aanleiding en het doel van de Wetsanalyse. Samen met de informatie uit de voorgaande paragrafen vormt deze tabel een leidraad voor het starten van Wetsanalyse initiatieven (zoals een project of pilot).

Aanleiding Wetsanalyse	Doel Wetsanalyse	Minimale activiteiten Wetsanalyse	Minimale disciplines
Vernieuwen van bestaande IT voor berekeningen/ beslissingen via webservices zonder aanpassing van in- en uitvoer ('as is over')	Wetsanalyse-resultaten moeten bruikbaar zijn voor ontwikkeling van webservices (ALEF)	- Startactiviteiten - Hoofdactiviteit 5 - Hoofdactiviteit 3, 3a (begrippen, begripsdefinitie, begripsvoorbeelden die helpen om het verborgen beleid en de begrippenlijst te toetsen op juistheid) 3b (afleidingsregels) 3d (koppeling aan juridische bronnen)	Vaktechnisch jurist Uitvoeringspraktijk jurist Regelanalist Coördinator Wetsanalyse Opdrachtgever Wetsanalyse Opdrachtnemer Wetsanalyse Gegevensspecialist Specialist feitmodelleren
Vernieuwen van bestaande IT voor berekeningen/ beslissingen via webservices met mogelijkheid tot aanpassing van in- en uitvoer (volledig gebaseerd op wetgeving)	Wetsanalyse-resultaten moeten bruikbaar zijn voor ontwikkeling van webservices (ALEF)	- Startactiviteiten - Hoofdactiviteit 1, 1a (hoofdvraag) 1c (juridisch scenario) 1g (gebeurtenissen juridisch scenario gerelateerd aan primaire juridische bronnen) - Hoofdactiviteiten 2, 2c (juridische structuur) - Hoofdactiviteit 3, 3a (begrippen, begripsdefinities, begripsvoorbeelden) 3b afleidingsregels - Hoofdactiviteit 4, 4a (toetsen afleidingsregels met juridische scenario's) - Hoofdactiviteit 5, zal beperkt nodig zijn omdat bij opstellen wetgeving al met nadere interpretaties en	Wetgevingsjurist Uitvoeringsbeleidsjurist Vaktechnisch jurist Uitvoeringspraktijk jurist Regelanalist Coördinator Wetsanalyse Specialist feitmodelleren Opdrachtgever Wetsanalyse Opdrachtnemer Wetsanalyse Gegevensspecialist

Aanleiding Wetsanalyse	Doel Wetsanalyse	Minimale activiteiten Wetsanalyse	Minimale disciplines
		invullingen rekening gehouden kan worden. - Hoofdactiviteit 6 gegevensmodel en regelmodel	
Nieuwe wetgeving die leidt tot nieuwe handmatige en/of geautomatiseerde uitvoeringsprocessen	Wetsanalyse-resultaten leiden tot ondersteuning van de specificatie van werkinstructies, procesmodellen en software zoals BPM voor geheel nieuwe uitvoeringsprocessen	Alle activiteiten	Alle disciplines
Nieuwe wetgeving die leidt tot aanpassing van bestaande handmatige en/of geautomatiseerde uitvoeringsprocessen	Wetsanalyse-resultaten leiden tot ondersteuning van de aanpassing van werkinstructies en procesmodellen en software zoals BPM voor aanpassing van de uitvoeringsprocessen	Alle activiteiten	Alle disciplines
Gewijzigde wetgeving die leidt tot aanpassing van handmatige en/of geautomatiseerde uitvoeringsprocessen	Wetsanalyse-resultaten leiden tot ondersteuning van de aanpassing van werkinstructies en procesmodellen en software zoals BPM voor aanpassing van de uitvoeringsprocessen	Alle activiteiten	Alle disciplines
Digitaliseren van bestaande handmatige uitvoeringsprocessen	Wetsanalyse-resultaten leiden tot ondersteuning van de specificatie van werkinstructies, procesmodellen en software zoals BPM voor te digitaliseren uitvoeringsprocessen	Alle activiteiten	Alle disciplines
Faciliteren van het opstellen van wetgeving	Wetsanalyse-resultaten leiden tot initieel opstellen of aanpassen van wetgeving	- Startactiviteiten - Hoofdactiviteit 1, 1b (meest gangbare praktijkvoorbeeld), 1c (één of meer juridische scenario's naar aanleiding van praktijkvoorbeeld) 1d (formuleren van deelvragen). - Hoofdactiviteit 2 volledig	Alle disciplines

Aanleiding Wetsanalyse	Doel Wetsanalyse	Minimale activiteiten Wetsanalyse	Minimale disciplines
		- Hoofdactiviteit 3 volledig - Hoofdactiviteit 4 volledig - Hoofdactiviteit 5 beperkt; in die zin dat minimaal geduid wordt waar nadere invullingen of nadere interpretaties van de wetgeving kunnen optreden zodat duidelijk is voor de uitvoering dat daar ruimte is voor uitvoeringsbeleid. - Hoofdactiviteit 6 gegevensmodel en regelmodel	
Nieuwe of gewijzigde wetgeving die leidt tot gegevensmodellen en IT voor gegevensuitwisseling met derden, of het vervangen van bestaande gegevensmodellen en IT voor gegevensuitwisseling	Wetsanalyse-resultaten moeten bruikbaar zijn voor IT specificaties anders dan webservices	- Startactiviteiten - Hoofdactiviteit 1 volledig - Hoofdactiviteit 2 volledig - Hoofdactiviteit 3 volledig - Hoofdactiviteit 4 volledig - Hoofdactiviteit 5 volledig - Hoofdactiviteit 6 gegevensmodel en regelmodel.	Wetgevingsjurist Uitvoeringsbeleidsjurist Vaktechnisch jurist Uitvoeringspraktijkjurist Gegevensspecialist Regelmanalist Specialist feitmodelleren Businessarchitect IT-architect Coördinator Wetsanalyse Opdrachtgever Wetsanalyse Opdrachtnemer Wetsanalyse
Relateren van bestaande handmatige en/of geautomatiseerde uitvoeringsprocessen aan wetgeving	Wetsanalyse-resultaten moeten gekoppeld worden aan de specificaties van werkinstructies, procesmodellen, webservices en software van de bestaande uitvoeringsprocessen	- Startactiviteiten - Hoofdactiviteit 1 volledig - Hoofdactiviteit 2 volledig - Hoofdactiviteit 3 volledig - Hoofdactiviteit 5 volledig	Alle disciplines

4. Tabel met bij Wetsanalyse-activiteiten behorende producten

Deze tabel beoogt inzicht te geven in de bij de Wetsanalyse-activiteiten behorende producten en de huidige ondersteunende tooling, waarbij ook alvast gekeken wordt naar de wensen voor de toekomst.

nr.	analyseresultaat	doel analyseresultaat	Huidige tooling	Requirements toekomst
Startactiviteiten				
Startactiviteit a: Beschrijven van de aanleiding, context en doel(en) van de Wetsanalyse				
1	Aanleiding, context en doel	Opstellen van de aanleiding, de context en het doel van de Wetsanalyse.	Vormvrij in Word	Volgens een vast sjabloon in Word.
Startactiviteit b: Samenstellen van de hoofd- deelactiviteiten				
2	Hoofd- en deelactiviteiten	Aangeven welke hoofd- en deelactiviteiten op basis van de aanleiding, de context en het doel van de Wetsanalyse minimaal uitgevoerd dienen te worden.	Vormvrij in Word	Volgens een vast sjabloon in Word.
Startactiviteit c: Samenstellen van het multidisciplinaire team				
3	Disciplines met namen	Afgestemd op startactiviteit a (aanleiding, context en doel) en startactiviteit b (de gekozen activiteiten) bepalen welke disciplines er nodig zijn om de Wetsanalyse uit te voeren. En de personen daar aan koppelen.	Vormvrij in Word	Volgens een vast sjabloon in Word.
Hoofdactiviteiten				
Activiteit 1: Bepalen van het werkgebied voor de analyse van de wetgeving				
Deelactiviteit 1a: Formuleren van de hoofdvraag/hoofdtask waarop Wetsanalyse antwoord moet geven				
1	hoofdpdracht of hoofdvraag	- expliciet maken wat we willen bereiken met het uitvoeren van de hoofdpdracht of het beantwoorden van de hoofdvraag - expliciet maken waarvoor we de analyseresultaten willen gebruiken (bijv. voor het specificeren van een IT webservice of de aanroep vanuit een bepaalde applicatie)	EXCEL (werkblad hoofdpdracht/ hoofdvraag)	Analyse en vastlegging met ondersteuning van tooling
Deelactiviteit 1b: Beschrijven van minimaal één gangbaar praktijkvoorbeeld voor die hoofdvraag/hoofdtask				
2	praktijkvoorbeeld	- een beschrijving, in vrije structuur, van hoe een concrete burger of bedrijf een bepaald proces doorloopt, doorleeft en ervaart - bepaalde bijzonderheden uit de uitvoeringspraktijk worden onderkend - opmaat naar juridisch scenario - aanscherpen hoofdpdracht of hoofdvraag - expliciet maken welke deelvragen beantwoord dienen te worden	EXCEL (werkblad praktijkvoorbeeld al dan niet overgenomen uit Word)	Analyse en vastlegging met ondersteuning van tooling
Deelactiviteit 1c: Opstellen van één of meer juridische scenario's naar aanleiding van de praktijkvoorbeelden				
3	eerste opzet juridisch scenario	Omzetten van praktijkvoorbeelden met een vrije structuur naar een eerste opzet van een juridisch scenario met gebeurtenissen in een vaste structuur.	EXCEL (werkblad scenario)	Analyse en vastlegging met ondersteuning van tooling
Deelactiviteit 1d: Formuleren van deelvragen				
4	deelopdrachten of deelvragen	- benoemen van initiële inhoudelijke (domein) aandachtspunten - nadere specificatie/toetsing van de hoofdpdracht of hoofdvraag - kunnen prioriteren van de analysewerkzaamheden - kunnen verdelen van de analysewerkzaamheden	EXCEL (werkblad deelvragen)	Analyse en vastlegging met ondersteuning van tooling

nr.	analyseresultaat	doel analyseresultaat	Huidige tooling	Requirements toekomst
		- omvang van analysewerkzaamheden initieel kunnen inschatten		
Deelactiviteit 1e: Verbinden van de deelvragen met de gebeurtenissen uit één of meer juridische scenario's				
5	aangescherpt juridisch scenario en aangescherpte deelvragen	- er voor zorgen dat bij de analyse van de primaire juridische bronnen en interpretatiebronnen niet alleen gekeken wordt vanuit een 'theoretische' vraagstelling (hoofdvraag/deelvragen) maar ook vanuit een bijbehorende gebeurtenis uit de praktijk. Dat brengt focus in de analyse en combineert de theorie (de juridische documenten) met de praktijk (de uitvoering). - De controle op de koppeling tussen deelvraag en gebeurtenis (een deelvraag heeft minimaal één gebeurtenis en andersom) zorgt voor een scherpe en consistente afbakening van het werkgebied.	EXCEL (werkblad scenario en deelvragen)	Analyse en vastlegging met ondersteuning van tooling
Deelactiviteit 1f: Verzamelen van de relevante wet- en regelgeving en beleidsregels (juridische bronnen)				
6	tabel met juridische bronnen	Nodig voor de analyse en het aantonen van de legitimatie van elk onderdeel in de (beoogde) uitvoeringspraktijk.	EXCEL (werkblad juridische bronnen)	Analyse en vastlegging met ondersteuning van tooling
Deelactiviteit 1g: Verbinden van de deelvragen en gebeurtenissen met de verzamelde juridische bronnen				
7	tabel met verzamelde juridische bronnen per deelvraag en de juridische gebeurtenissen	Het mogelijk maken van een inschatting van de omvang van de Wetsanalyse en de afbakening.	EXCEL (werkblad deelvragen, relevante juridische bronnen samen met juridische gebeurtenissen)	Analyse en vastlegging met ondersteuning van tooling
Activiteit 2: Zichtbaar maken van de juridische structuur in wetgeving				
Deelactiviteit 2a: Afbakenen van wetsformuleringen die bij elkaar horen, door middel van een markering				
8	markering en klasse (testblok annotatie) van primaire juridische bronnen	Weergave van de gemarkeerde formuleringen die bij elkaar horen en voorzien kunnen worden van een toelichting en gebruikt kunnen worden om er een klasse aan toe te kunnen kennen. Ondersteund door een tool de relevante primaire juridische bronnen kunnen beheren (raadplegen, markeren, klasse geven, wijzigen markering, wijzigen klasse, verwijderen markering, exporteren, etc.), klassen zijn gebaseerd op het Juridische Analyse Schema (JAS).	EXCEL (werkblad markeringen)	Analyse en vastlegging ondersteuning met tooling
Deelactiviteit 2b: Gemarkeerde wetsformuleringen voorzien van een klasse uit het juridische analyseschema				
9	tabel met markeringen van formuleringen (incl. klasse en toelichting)	Toekennen van een klasse aan de gemarkeerde teksten. De formulering, de klasse en de toelichting kunnen in de volgende activiteit gebruikt worden om een begrip(sdefinitie) op te stellen, aan te vullen of te hergebruiken.	EXCEL (werkblad markering)	Analyse en vastlegging met ondersteuning van tooling
Deelactiviteit 2c: Opstellen van een diagram dat de juridische structuur van gemarkeerde wetsformuleringen in onderlinge samenhang grafisch weergeeft voor een centrale klasse				
10	juridisch (sub)diagram voor minimaal rechtsbetrekkingen en rechtsfeiten	visuele weergave van de samenhang van gemarkeerde formuleringen en klassen in een bepaalde context, waarbij de samenhang gebaseerd is op de klassen van het Juridische Analyse Schema (JAS); het helpt de wetsanalist bij het analyseren, doordat van te voren duidelijk is welke klassen van belang zijn en of de gevonden	Freeplane of PowerPoint	Analyse en vastlegging met ondersteuning van tooling

nr.	analyseresultaat	doel analyseresultaat	Huidige tooling	Requirements toekomst
		formuleringen van de klassen consistent zijn met elkaar;		
Activiteit 3: Vaststellen van de betekenis van wetgeving				
Deelactiviteit 3a: Maken van begrippen door geclassificeerde wetsformuleringen te voorzien van een begripsnaam, begripsdefinitie, begripsvoorbeelden, kenmerken en relaties				
11	tabel met andere kennisbronnen	- potentieel uitvoeringsbeleid - geeft de mogelijkheid om bepaalde bijzonderheden uit de uitvoeringspraktijk te onderkennen - aanscherpen hoofdpodracht of hoofdvraag - aanscherpen deelopdracht of deelvraag	EXCEL (werkblad begrippen)	Analyse en vastlegging met ondersteuning van tooling
12	tabel met begrippen (incl. klasse, markerings, toelichting, omschrijving, interpretatie)	weergave van de unieke begrippen in tabelvorm; doordat per uniek begrip een rij in de tabel beschikbaar is, helpt het de wetsanalist bij het analyseren om: - overzicht te hebben over alle relevante begrippen - samenhang te hebben tussen alle gemarkeerde en geclassificeerde formuleringen die geleid hebben tot het betreffende begrip (traceerbaarheid naar de primaire juridische bronnen) - daarmee heel gericht interpretatie kan worden vastgelegd per begrip	EXCEL (werkblad begrippen)	Analyse en vastlegging met ondersteuning van tooling
13	tabel met voorbeelden per begrip (incl. j/n en toelichting/interpretatie)	Weergeven van voorbeelden bij elk begrip, hiermee worden de definities getoetst en eventueel aangescherpt	EXCEL (werkblad voorbeelden)	Analyse en vastlegging met ondersteuning van tooling
14	tabel met eigenschappen per begrip	Betreft (aanvullende) kennis, die noodzakelijk is voor een goede werking van de uitvoeringspraktijk (zowel geautomatiseerde - als handmatige uitvoeringspraktijk). Gebaseerd op het Juridische Analyse Schema (JAS)! Een eigenschap kan zijn een relatie van het begrip met een ander begrip. Bijv. een bepaald rechtssubject (begrip 1) is rechthebbende van een bepaalde rechtsbetrekking (begrip 2). Een eigenschap kan zijn een kenmerk van het begrip. Bijv. de ingangsdatum waarop een bepaald rechtsbetrekking (begrip) geldig wordt.	EXCEL (werkblad begrippen)	Analyse en vastlegging met ondersteuning van tooling
Deelactiviteit 3b: Maken van afleidingsregels die de in de relevante wetgeving opgenomen regels zoals berekeningen, beslissingen, specialisaties en voorwaarden scherp duiden en vastleggen				
15	tabel met afleidingsregels	Het uitdrukken in een bepaald(e) taal(patroom) van het voorschrift van een afleidingsregel. Hierbij worden de relevante begrippen in samenhang gebruikt. Een afleidingsregel kan verschillende uitkomsten afleiden: een beslissing, een berekening of een beperking op basis van bepaalde kenmerken en/of voorwaarden.	EXCEL (werkblad afleidingsregels)	Analyse en vastlegging met ondersteuning van tooling
Deelactiviteit 3c: Aanvullen van de in activiteit 1 opgestelde juridische scenario's en uitbreiden van de scenario's				
16	tabel met juridische scenario's	Alle variaties opnemen in de scenario's. De scenario's zijn de basis voor het testen van de uiteindelijke analyse resultaten en de basis voor het verzamelen van de juridische bronnen.	EXCEL (werkblad per scenario)	Analyse en vastlegging met ondersteuning van tooling
Deelactiviteit 3d: Relateren van de begrippen en regels aan de juridische bronnen				

nr.	analyseresultaat	doel analyseresultaat	Huidige tooling	Requirements toekomst
17	tabel met alle analyseresultaten en hun relaties	Relateren van alle begrippen en regels aan primaire juridische bronnen voor uitlegbaarheid en rechtmatigheid. Deze rechtmatigheid is geborgd (via de gerelateerde gemarkeerde wetsformuleringen) doordat elk begrip en elke afleidingsregel rechtstreeks te baseren is op wet- en regelgeving en beleidsregels (en niet slechts op een memo, mail of stukje vastlegging in een procesontwerp of softwarecode).	EXCEL (werkblad begrippen)	Analyse en vastlegging met ondersteuning van tooling
18	markering en klasse (tekstannotatie) van formuleringen en begrippen met hun eigenschappen vastgelegd in tooling	ondersteund door het tool de relevante formuleringen uit de primaire juridische bronnen kunnen beheren (raadplegen, markeren, klasse geven, wijzigen markering, wijzigen klasse, verwijderen markering, exporteren, begrip aanmaken, begripsdefinitie, eigenschappen van begrippen, voorbeelden van begrippen, interpretaties etc.)	Vastlegging in iKnow	Analyse en vastlegging met ondersteuning van tooling
Activiteit 4: Valideren van de analyse resultaten				
Deelactiviteit 4a: Toetsen van de in activiteit 3 opgestelde afleidingsregels met de juridische scenario's				
19	tabel met alle scenario's zowel de happy scenario's als alle varianten daarop	toetsen of de opgestelde afleidingsregels per gebeurtenis (rechtsfeit) de juridisch juiste rechtgevolgen opleveren en de nieuwe situaties correct zijn. We gaan als het ware de regels simuleren met de juridische scenario's. De verzameling juridische scenario's is ook een belangrijke bron voor het opstellen van het procesmodel.	EXCEL (werkblad per scenario)	Analyse en vastlegging met ondersteuning van tooling
Deelactiviteit 4b: Opstellen van voorbeeldreeksen				
20	overzicht met voorbeeldreeksen	Overzichten waarin bijvoorbeeld alle invoerbegrippen en uitvoerbegrippen van een afleidingsregel (beslisregel, rekenregel of beperkingsregel op basis van kenmerken en/of voorwaarden) van een waarde worden voorzien (getal, datum, waar/niet waar) om te toetsen of de uitkomsten juridisch juist zijn. Als een regel dan in de IT is opgenomen hoeft veelal alleen de uitkomst getoetst te worden op de gevalideerde voorspellingen uit de voorbeeldreeksen.	EXCEL (werkblad voorbeeldreeksen)	Analyse en vastlegging met ondersteuning van tooling
Activiteit 5: Signaleren van ontbrekend uitvoeringsbeleid				
21	beschrijving uitvoeringsbeleid; (opmaat naar) beleidsregels Awb	De gedane interpretaties of nadere invullingen van wetgeving tijdens de Wetsanalyse worden idealiter in beleidsregels vastgelegd. Hier leggen we alle interpretaties en nadere invullingen vast ter oplevering aan de beleidsverantwoordelijken. Met vastlegging in beleidsregels (of indien nodig, aanpassing van wet- en/of regelgeving) wordt de rechtmatigheid geborgd van elk Wetsanalyseresultaat en daarmee van het gebruik ervan voor de uitvoeringspraktijk (zoals in IT). Deze rechtmatigheid is geborgd doordat elk begrip en elke afleidingsregel rechtstreeks te baseren is op wet- en regelgeving en beleidsregels (en niet slechts op een memo,	EXCEL (werkblad interpretaties)	Analyse en vastlegging met ondersteuning van tooling

nr.	analyseresultaat	doel analyseresultaat	Huidige tooling	Requirements toekomst
		mail of stukje vastlegging in een procesontwerp of softwarecode).		
Activiteit 6: Opstellen van een kennismodel				
Onderdeel: een lijst met alle begrippen met bijbehorende informatie				
22	Lijst met begrippen en bijbehorende informatie	Centrale opslag en benaderbaarheid van begrippen met bijbehorende informatie: • begripsnaam • begripsdefinitie • formulering uit de primaire juridische bron(nen) die de basis voor de definitie vormt • tot welke klasse uit het juridische analyse schema (JAS) het begrip behoort • begripsvoorbeelden • eigenschappen • relaties met andere begrippen • eventueel interpretatiebron(nen) die bepalend is(/zijn) geweest voor de definitie van het begrip	EXCEL (werkblad begrippen)	Analyse en vastlegging met ondersteuning van tooling
Onderdeel: een verzameling (uitgewerkte) juridische scenario's				
23	Verzameling (uitgewerkte) juridische scenario's	Centrale opslag en benaderbaarheid van alle juridische scenario's uit de activiteiten.	EXCEL (werkblad per scenario)	Analyse en vastlegging met ondersteuning van tooling
Onderdeel: een verzameling (goedgekeurde) validatiegevallen				
24	Verzameling (goedgekeurde) validatiegevallen	Centrale opslag en benaderbaarheid van alle validatiegevallen uit de activiteiten.	EXCEL (werkblad voorbeeldreeksen)	Analyse en vastlegging met ondersteuning van tooling
Onderdeel: een regelmodel				
25	Regelmodel	De geanalyseerde regels worden, volgens vaste afspraken en taalpatronen, in voor de mens begrijpelijke taal beschreven en vastgelegd in een regelmodel. Vanuit het regelmodel kunnen de regels omgezet worden naar executeerbare regels in software code met de bedoeling dat daarvoor geen nadere interpretatie meer nodig is.	EXCEL (werkblad afleidingsregels)	Analyse en vastlegging met ondersteuning van tooling
Onderdeel: een gegevensmodel				
26	Feitmodel als gegevensmodel	In een gegevensmodel wordt op een geformaliseerde wijze (volgens vaste afspraken en patronen) zonder ruimte voor nadere interpretatie en op begrijpelijke wijze vastgelegd hoe de begrippen met elkaar samenhangen zodat de relaties tussen de begrippen zichtbaar worden, begrijpelijk zijn en het risico op fouten bij de omzetting naar executeerbare regels beperkt wordt.	EXCEL (werkblad feitmodel)	Analyse en vastlegging met ondersteuning van tooling
27	Entiteitrelatiediagram als gegevensmodel	In een gegevensmodel wordt op een geformaliseerde wijze (volgens vaste afspraken en patronen) zonder ruimte voor nadere interpretatie en op begrijpelijke wijze vastgelegd hoe de begrippen met elkaar samenhangen zodat de relaties tussen de begrippen zichtbaar worden, begrijpelijk zijn en het risico op fouten bij de omzetting naar executeerbare regels beperkt wordt.	EXCEL (werkblad ERD)	Analyse en vastlegging met ondersteuning van tooling
Onderdeel: een procesmodel				

nr.	analyseresultaat	doel analyseresultaat	Huidige tooling	Requirements toekomst
28	procesmodel	Op een geformaliseerde wijze (volgens vaste afspraken en patronen (BPMN)) zonder ruimte voor nadere interpretatie en op begrijpelijke wijze de volgorde en samenhang van de als rechtsfeiten geclassificeerde begrippen en de bijbehorende rechtsgevolgen beschrijven door alle rechtsfeiten op te nemen als activiteiten of gebeurtenissen (zogenoemde <i>events</i>) in een procesmodel, zodat het geautomatiseerd geëxecuteerd kan worden.	BizzDesign (BPMN)	Analyse en vastlegging met ondersteuning van tooling